

Naturreservatet Rösselkärret

Beslut och kombinerad skötselplan och bevarandeplan

Länsstyrelsen
Kalmar län

Nytt beslut för naturreservatet Rösselkärret i Kalmar län

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar att ändra syftet med naturreservatet Rösselkärret samt beslutar om nya föreskrifter och fastställer en ny kombinerad skötsel- och bevarandeplan.

Beslutet grundar sig på 7 kap. 4, 5, 6 och 30 §§ miljöbalken (SFS 1998:808) samt 3, 17 och 22 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken.

Länsstyrelsens nya beslut ersätter det hittills gällande reservatsbeslutet. I samband med att det nya beslutet vinner laga kraft upphäver Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken Länsstyrelsens beslut den 1995-09-05 om bildande av Rösselkärrets naturreservat i Mörbylånga kommun (dnr 231-10949-93) med tillhörande skötselplan.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Rösselkärret
NVR-id:	2002685
Län:	Kalmar
Kommun:	Mörbylånga
Församling/socken:	Torslunda socken
Natura 2000-område som berörs:	Rösselkärret (SE0330140)
Lägesbeskrivning:	Reservatet ligger ca 4 km Ö om Torslunda
Fastigheter:	Se bilaga 3, sakägarförteckning

Ägarkategori (er):	Staten och enskild
Areal:	17,8 ha
Landareal:	17,8 ha
Förvaltare av naturreservatet:	Länsstyrelsen Kalmar län

Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatet är att bevara, vårda, utveckla, nyskapa och återställa ett mosaikartat skogsbete med inslag av hässlen, grova träd, öppna gläntor, slätteräng, brynmiljöer, fuktängar och rikkärr. Naturmiljöernas ekosystem med dess strukturer och funktioner samt en rik biologisk mångfald ska bevaras och utvecklas.

Reservatet ska också bidra till att bevara hotade, sällsynta och missgynnade arter som till exempel långbensgroda och vädnetfjäril. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte också att ge möjlighet till naturupplevelser.

För att tillgodose syftet med naturreservatet behövs:

- Att områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som reglerar jord- och skogsbruk och olika typer av exploatering.
- frihuggning av vidkroniga och äldre träd.
- utveckling av trädens åldersfördelning samt förekomst av död och döende ved i olika nedbrytningsstadier och grovlekar.
- underhåll, restaurering och nyskapande av mosaikartat skogsbete med inslag av hässlen, grova träd, öppna gläntor, slätteräng, brynmiljöer, fuktängar och rikkärr.
- restaurering av hydrologi i våtmarker.
- att besökare informeras om reservatets natur- och kulturvärden.

Skälen för beslutet

De prioriterade bevarandevärdena i Rösselkärrets naturreservat är områdets höga naturvärden knutna till ett mosaikartad hasselrik lövskog med inslag av fuktängar och rikkärr. Viktiga strukturer är brynmiljöer, spärrgreniga gamla ekar, hamlade lindar, stenmurar, rösen, och torpruiner, blomrika gläntor, död och döende ved i olika nedbrytningsstadier och grovlekar, samt en hög artrikedom med många rödlistade arter. Reservatet ska särskilt bidra till en

livskraftig population av arterna långbensgroda och väddnätjäril i området. Rösselkärret utgör en värdefull del av Mittlandsskogen, som är ett av norra Europas största sammanhängande lövskogsområde och ett av Sveriges artrikaste landområden.

Reservatet har under de senaste decennierna vuxit igen och utvecklats till tät slyskog vilket missgynnat de arter som låg till grund för det ursprungliga beslutet. Ett nytt beslut behövs för att stärka dessa arters livsmiljöer och möjliggöra den naturvårdande skötsel som krävs för att skogen ska återgå till en mer varierad naturmiljö med omväxlande öppna och skuggiga områden, bryn, fuktängar, rikkärr och blomrika gläntor.

Detta beslut innebär att reservatsbeslutet som fattades 1995-09-05 upphävs. Enligt 7 kap. 7 § miljöbalken får länsstyrelsen upphäva beslut som meddelats enligt 7 kap. 4-6 §§ endast om det finns synnerliga skäl.

Länsstyrelsen bedömer att det nya beslutet innebär ett lika starkt skydd som tidigare och möjliggör den skötsel som krävs för att uppnå ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som legat till grund för bildandet av naturreservatet och utpekandet av Natura 2000-området. De synnerliga skälen för ändringen i denna del, i enlighet med 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken anses därmed vara uppfyllda.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå syftet med naturreservatet får Länsstyrelsen besluta om föreskrifter. Föreskrifterna är uppdelade i A-, B-, och C-föreskrifter. A föreskrifter förbjuder viss verksamhet och riktar sig till markägare och övriga sakägare. B- föreskrifter beskriver vilken skötsel som markägare och sakägare ska tåla. C- föreskrifter är ordningsföreskrifter som riktar sig till både markägare/sakägare och allmänheten.

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annans sakägares rätt inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Uppföra eller utöka byggnad, ledning, mast, vindkraftverk eller annan anläggning.
2. Anordna upplag, tippa eller dumpa.

3. Förändra områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, borra, schakta, muddra, rensa, fylla ut eller annan markberedning som skadar berg, mark, sten eller botten
4. Använda bekämpningsmedel, kalka eller tillföra växtnäringsämnen.
5. Anlägga väg eller parkeringsplats, bredda eller belägga befintlig väg.
6. Avverka, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
7. Plantera, så eller införa växter, djur eller andra organismer.
8. Utföra vattenreglering, dämma, dika, dikesrensa, leda bort vatten eller på annat sätt påverka hydrologin.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

9. Uppföra stängsel eller annan hägnad för annat än djurhållningens behov.
10. Använda ivermektinbaserade preparat på betesdjur då de uppehåller sig inom reservatet, annat än vid direkt veterinär rekommendation.
11. Anlägga led eller spång.
12. Tillskottsutfodra betesdjur inom områdets betesmarker.
13. Uppföra jakttorn.
14. Utfodra vilt.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor samt andra tillgänglighetsanordningar och anläggningar som till exempel bord och bänkar, leder, spänger, stängselgenomgångar, stättor och skyltar.

3. Träd, buskage och grenar som uppenbart hindrar framkomlighet, utgör en risk för byggnader eller besökares säkerhet får beskäras, fällas, kapas och/eller flyttas.
4. Naturvårdande skötsel i huvudsak i form av:
 - Åtgärder för att restaurera, nyskapa och underhålla ett funktionellt mosaikartat skogsbete med inslag av hässlen, öppna gläntor, slåtteräng, brynmiljöer, fuktängar och rikkärr, så som stängsling, bete, friställning, luckhuggning, utglesning, röjning, insådd av lokala ängsfrön eller hotade åkerogräs, slåtter, gräsbränning, trädfällning, ringbarkning, toppkapning, veteranisering och tillförsel av död ved.
 - Åtgärder för att gynna naturlig vattendynamik i våtmarker, fuktängar, och lövskog så som igenläggning av diken.
 - Åtgärder för att gynna hotade arter knutna till reservatets livsmiljöer så som utsättning av mulmholkar, veteranisering, hamling av träd, plantering och sådd, betesfredning.
 - Utsättning av hotade arter knutna till reservatets livsmiljöer.
 - Upplag i samband med skötselåtgärder.
5. Genomförande av undersökningar av djur-, svamp- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.
6. Skyddsåtgärder mot invasiva eller främmande arter.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Skada eller störa däggdjur och fåglar, klättra i boträd eller uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt.
2. Elda annat än i medhavd grill eller friluftskök.
3. Bryta kvistar, föra bort eller skada levande eller döda träd och buskar.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

4. Plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, utöver enstaka exemplar för artbestämning.
5. Gräva eller dra upp kärlväxter.
6. Samla in insekter eller andra ryggradslösa djur med fällor som är konstruerade för att döda.
7. Placera ut skylt, tavla, affisch, konstföremål eller liknande.

8. Placera ut orienteringskontroll, snitsel, markering eller liknande som sitter ute längre än ett dygn.
9. Genomföra tävling, evenemang eller likvärdig organiserad verksamhet.

Undantag från föreskrifter

- Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för förvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå reservatets syfte och som framgår av föreskrifterna B 1 – 6 ovan.
- Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för att låta utföra sådan verksamhet som efter prövning getts tillstånd till enligt de tillståndspliktiga A-föreskrifterna.
- Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för personal inom polisen, sjukvården, kustbevakningen eller räddningstjänsten att vid insatser använda motordrivet fordon, motordriven farkost och hund och vid behov vidta andra åtgärder.
- Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för drift och underhåll av brukningsväg.
- Utan hinder av föreskriften A 6 och C 3 har fastighetsägare och jordbruksarrendator rätt att röja bort träd och buskar av igenväxningskaraktär klenare än fem cm i brösthöjd i betesmark, stängselgata, längs befintliga brukningsvägar samt i anslutning till åkermark. Innan sådan åtgärd utförs ska godkännande fås av Länsstyrelsens reservatsförvaltare.
- Föreskriften A12 gäller inte tillfällig tillskottsutfodring vid speciella tillfällen så som extrem torka, in- och utställning samt vinterbete efter godkännande från förvaltaren. Undantaget gäller endast om utfodring utanför reservatet inte är praktiskt möjlig.
- Utan hinder av föreskriften A 6 och C 3 får träd som fallit ned över befintliga vägar, leder, stängsel, åker-, betes- eller slåttermarker tas bort och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet.
- Utan hinder av föreskriften A 6 och C 3 får träd som inom snar framtid riskerar att falla ned över befintliga vägar, leder, stängsel, åker-, betes- eller slåttermarker beskäras eller tas bort och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet. Innan sådan åtgärd utförs

ska godkännande fås av Länsstyrelsens reservatsförvaltare. Grenar som hänger ut över reservatsgränsen får kapas.

- Föreskriften C7 och C9 gäller inte vid tillfälliga aktiviteter (som pågår i max ett dygn) i mindre omfattning vid till exempel enstaka träning eller inom barnomsorg eller skolverksamhet.
- Utan hinder av C7 får informationsskyltar om natur- och kulturmiljöer eller liknande sättas upp efter godkännande av Länsstyrelsens reservatsförvaltare.

Upplysningar

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bland annat miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturmiljölagen. Observera att befintlig lagstiftning gäller beträffande lösgående hund. Området ingår i Natura 2000 området Rösselkärret och för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området krävs tillstånd.

Eventuellt gagnvirke som ska tas ut ur naturreservatet i samband med naturvårdsåtgärder och som utförs med stöd av föreskrifter tillfaller fastighetsägaren.

Länsstyrelsens motivering

Sedan Rösselkärrets naturreservat bildades har ny kunskap om områdets arter och naturmiljöer uppkommit som visar på ett behov av en förändrad skötselinriktning. Till exempel har en omfattande igenväxning gjort att ek- och hasselskogens och rikkärrens arter missgynnats.

Rösselkärret är en representativ del av värdetrakten Mittlandet, en av landets artrikaste ädellövskogsmiljöer. Reservatet bildades för att skydda den hotade långbensgrodans viktigaste leklokal och övervintringsplats i Mittlandet. Syftet har varit att ”skydda en av Mittlandskogens viktigaste leklokaler inklusive omgivande lövskogsbiotoper för långbensgroda *Rana dalmatina*”. Idag vet vi att reservatet hyser betydligt fler skyddsvärda arter knutna till Mittlandets mosaikmarker. Syftet har därför utökats till att omfatta ek- och hasselrik lövskog, öppna gläntor, slätteräng, brynmiljöer, fuktängar och rikkärr. Syftet omfattar nu även att vårda, utveckla, nyskapa och återställa miljöerna, dess ekosystem och den biologiska mångfalden. Utpekade åtgärder som behövs för att tillgodose syftet har lagts till. Reservatet ska skydda och bevara alla hotade, sällsynta och missgynnade arter som finns i reservatet där långbensgroda och vaddnätfjäril utgör exempel. Inom ramen för detta omfattar syftet även möjlighet till naturupplevelser.

Föreskrifterna under A och C har i och med detta beslut ändrats, omformulerats och lagts till för att bättre tillgodose syftet med reservatet. Onödiga begränsningar av allmänhetens tillgänglighet har tagits bort. Till exempel har förbud mot tältning, ridning och medförande av okopplad hund i reservatet tagits bort för att inte inskränka rätten att nyttja området för friluftssändamål mer än nödvändigt och för att dessa aktiviteter redan omfattas av andra bestämmelser som till exempel allemansrätten. Vidare har förbuden mot att framföra fordon, uppställning av husvagn med mera också tagits bort då detta redan bedöms vara tillräckligt reglerat i terrängkörningslagen (1975:1313). Likaså har förbudet mot att skada eller ta bort fasta naturföremål tagits bort då detta redan bedöms regleras i 12 kap. 2a § Brottsbalken.

Föreskrifterna under A har inte förändrats på ett sådant sätt att det föranleder ytterligare förhandling om intrångsersättning.

Föreskrifter under B som reglerar naturvårdsförvaltningen av området har preciserats och utvecklats så att naturreservatets naturvärden bättre kan skötas och bevaras. Utifrån dessa B-föreskrifter har en ny skötselplan tagits fram som möjliggör den skötsel som behövs i form av naturvårdsröjningar och frihuggning av skyddsvärda träd samt återskapande av ängsmark.

Förändringen av syfte och föreskrifter medger ett likvärdigt eller förstärkt skydd av områdets prioriterade bevarandevärden.

Nationella och regionala intressen

- Natura 2000-område (Rösselkärret, SE0330140)
- Riksintresse för naturvärden (3 kap. 6 § miljöbalken)
- Riksintresse för det rörliga friluftslivet (3 kap. 6 § miljöbalken)
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet
- Naturvårdsprogrammet, klass 1 (högsta naturvärde)
- Skogsstyrelsens sumpskogsinventering (klass 2 och 3)
- Våtmarksinventeringen (Vissa naturvärden)

Miljökvalitetsmål

Ett nytt beslut för naturreservatet bidrar till uppfyllande av de regionala delmålen för miljökvalitetsmålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

Ekosystemtjänster

Länsstyrelsen har gjort en bedömning av vilka effekter ett nytt beslut har på olika ekosystemtjänster och har kommit fram till att det huvudsakligen inverkar positivt. Bedömningen är att påverkan på ekosystemtjänsterna

sammantaget stärker motiven för ett nytt beslut av naturreservatet. Exempel på ekosystemtjänster i naturreservatet är luftrening, pollinering, estetiska naturupplevelser och rekreation och hälsa.

Länsstyrelsens bedömning

Lämplig användning av markområde

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska denna tillämpas så att bland annat värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 kap. miljöbalken, prövat och funnit att det nya beslutet för naturreservatet Rösselkärret är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Konsekvensutredning av påverkan på allemansrätten

Länsstyrelsen ska enligt förordning om konsekvensutredning vid regelgivning 2007:1244, i den omfattning det behövs göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet om naturreservat. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets föreskrifter och skötsel inte påverkar tillgängligheten enligt allemansrätten på ett negativt sätt.

Intresseprövning

Naturreservatet utgör ett mycket värdefullt område som hyser miljöer med en stor mångfald av växt-, svamp- och djurarter. Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att ett nytt beslut av naturreservatet Rösselkärret inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Ändringarna i reservatsbeslutet innebär inte ytterligare inskränkningar i sakägares rätt som föranleder att fråga om intrångsersättning enligt 31 kap miljöbalken initieras.

Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Ärendets beredning

Bakgrund

Rösselkärrets naturreservat bildades 1995 med syfte att skydda den hotade långbensgrodans viktigaste leklokal och övervintringsplats i Mittlandet.

Sedan bildandet av reservatet har ny kunskap om områdets arter, miljöer och naturvårdsskötsel uppkommit som visar på ett behov av en översyn av reservatets syfte och föreskrifter samt en förändrad skötselriktning. Reservatet är idag även ett Natura-2000 område (SE0330140) och i samband med revideringen av skötselplanen för naturreservatet Rösselkärret har också bevarandeplanen för Natura-2000 området uppdaterats. Då de yttre gränserna sammanfaller i sin helhet och syftet i beslutet om naturreservatet bedöms vara förenligt med syftet och prioriteringarna för Natura-2000 området har en så kallad kombinerad skötsel- och bevarandeplan upprättats.

Under 2023 påbörjade Länsstyrelsen en revidering av beslut och skötselplan för naturreservatet. Dialog har förts med berörd markägare.

Remiss

Förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Rösselkärret skickades på remiss den 3 september 2024 till Mörbylånga kommun, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Trafikverket, Region Kalmar län, Ölands turistbyrå, Station Linné, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) sydost, Mellersta götaland jordägareförening, Ölands naturskyddsförening, Ölands ornitologiska förening, Ölands botaniska förening, föreningen SydostEntomologerna, Hembygdsföreningen (Torslunda) samt Friluftfrämjandet region öst.

Kända sakägare förelades samtidigt med stöd av 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att inkomma med yttrande.

Remissen kungjordes i ortstidning, Ölandsbladet, Barometern samt Post- och Inrikes tidning den 7 september 2024.

Synpunkter har inkommit från Mörbylånga kommun, tekniska kontoret samt miljö- och byggnadsnämnden, LRF Sydost, Region Kalmar, Skogsstyrelsen, Ölands naturskyddsförening och entomolog Mats Lindeborg.

Sveriges geologiska undersökning har meddelat skriftligen att de avstår från att yttra sig. **Mörbylånga kommun, tekniska kontoret** har inga synpunkter mot förslaget. **Miljö- och byggnadsnämnden** bedömer att förslaget inte påverkar gällande eller planerade nya översikts- eller detaljplaner.

Region Kalmar ställer sig positiv till förslaget. De informerar om att det skett en ökning av människors vistelse i skog- och mark sedan pandemin. De skyddade områdena är viktiga för friluftslivet, människors välmående och hälsa och bör nyttjas på ett hållbart och varsamt sätt för att främja tillgänglighet men även möjligheten att gynna besöksnäringen.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen delar region Kalmars åsikter vad gäller de skyddade områdenas betydelse för besöksnäringen i länet. Rösselkärret är ett litet reservat som erbjuder ett något undantaget och stilsamt besöksmål där kulturspårerna utgör ett påtagligt inslag. Ett väl avvägt besöksstryck är viktigt för att bevara områdets upplevelsevärden.

Skogsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget. De anser att det finns goda skäl till upphävandet och fastställandet av ett nytt beslut med nya föreskrifter och skötselplan för området och även för revideringen av bevarandeplanen så att de båda skyddsformerna harmoniserar med varandra. Vidare bedöms inte pågående skogsbruk på angränsande skogsmark påverkas då gränserna överensstämmer med tidigare beslut.

LRF Sydost ställer sig positiva till revideringen av skötselplanen men ställer sig tveksamma till att Länsstyrelsen har de ekonomiska förutsättningarna att genomföra den skötsel som föreslås. De saknar en förklaring till att handlingarna ska ändras just nu efter 20 år av igenväxning. De önskar en redogörelse över den uppföljning av reservatet som skulle ha gjorts enligt den gällande skötselplanen och påpekar att en uppföljning kunde ha stoppat igenväxningen tidigare. LRF vill vidare se en kostnadsutredning för naturvårdsförvaltningen av området och att denna bör stå i proportion till Länsstyrelsens budget. Om ekonomiska medel saknas önskar LRF att reservatet ses över.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har under lång tid saknat finansiering för arbete med revidering av beslut och skötselplaner vilket gjort att arbetet blivit eftersatt med långa väntetider. Länsstyrelsen delar LRF:s åsikt vad gäller betydelsen av uppföljning för en effektiv adaptiv förvaltning men detta arbete är tillfälligt pausat och under utredning i väntan på nationella riktlinjer. När det gäller kostnadsuppskattningar så redovisas sådana inte längre i skötselplaner. Beslut och skötselplaner för naturreservat upprättas med hänsyn till de värden som finns och vad som behövs för ett långsiktigt bevarande. Skötselplanen ska gälla över lång tid och det är viktigt att den beskriver skötselambitioner även om det i dagsläget inte finns medel för att genomföra alla åtgärder på en gång.

Ölands naturskyddsförening ställer sig positiva till förslaget som de anser är väl avvägt möter de framtida kriterier som kan ställas på skötsel och bevarande utifrån den målbild som ställts. De framhåller ett antal punkter som de vill ska tas i beaktande. De anser att några mindre områden bör undantas slätter och betesdrift för att gynna föryngring av ek. De anser vidare att det är positivt att kulturlämningar hålls fria från igenväxning och att mindre stigar anläggs i reservatet under förutsättning att de anläggs på ett sådant sätt att de inte riskerar negativ påverkan på skyddsvärda arter.

Slutligen ger de olika förslag på möjliga vandringleder som skulle öka tillgängligheten av Rösselkärret och de närbelägna Revkärr och Kärringkullmossen.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen anser att föryngring av ek är väl beskrivet i de bevarandemål som anges i skötselplanen men har enligt önskemål förtydligat möjligheten att skydda vissa mindre ytor mot bete och slåtter i syfte att gynna föryngring av ljuskänsliga trädslag. Vidare har texten under "Friluftsliv" kompletterats med en skrivning som anger att anordningar för friluftslivet ska planeras med hänsyn till reservatets skyddsvärda arter och naturmiljöer. Länsstyrelsen ser positivt på förslagen till möjliga vandringsleder i närområdet och kommer se vidare på möjligheterna till detta.

Mats Lindeborg som är entomolog och arbetat med inventering av väddnätfjäril i området har lämnat yttrande. Han meddelar att kärren är i stort behov av röjning men att bete inte är nödvändigt i kärren, de har varit obetade i 40 år och endast sly är ett problem. Om kärren ska betas så bör betet vara extensivt och inte för tidigt på sommaren då kärret kan trampas sönder. Han föreslår fällindelning av kärren för att skydda väddnätfjärilen. Vidare föreslår han en utvidgning av reservatet med den delen av Rösselkärret som idag är beläget utanför. Denna del har bäst levnadsförhållanden för väddnätfjäril enligt Mats Lindeborg. Vidare informerar han att skogen är i tätaste laget, att en del större träd behöver röjas fram, samt även en del stora stenmurar och husgrunder som redan delvis är framröjda.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen delar Mats Lindeborgs åsikter vad gäller skötseln men anser att de skötselåtgärder med försiktighetsmått som beskrivs i skötselplanen är tillräckligt utförliga för att ta hänsyn till väddnätfjärilens habitatkrav. Vad gäller bete så anges i skötselplanen slåtter som en första åtgärd och bete med fällindelning som en sekundär möjlighet vilket ligger i linje med Mats rekommendationer. Utvidgning av reservatet har inte varit aktuellt i samband med denna revidering.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, se bilaga 4.

Föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om beslutet överklagas.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen.

Kungörelse ska införas i ortstidning. Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Allan Widman med naturvårdshandläggare Elin Boberg som föredragande. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även chefen för naturskyddsenheten Magnus Danbolt och Malin Miller, handläggare på naturskyddsenheten.

Allan Widman
Landshövding

Elin Boberg
Naturvårdshandläggare

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. *Sakägarförteckning (endast till sakägare)*
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan
 - 5.1 Skötselplankarta
 - 5.2 Bevarandeplan för N2000-området
 - 5.3 Natura-naturtypskarta
 - 5.4 Torplämningar karta

Sändlista

Sakägare

Enligt bilaga 3.

Övriga

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se

Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se

Skogsstyrelsen, Kalmars distrikt, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Mörbylånga kommun, kommunen@morbylanga.se

Region Kalmar län, besöksnärings, registrator@regionkalmar.se

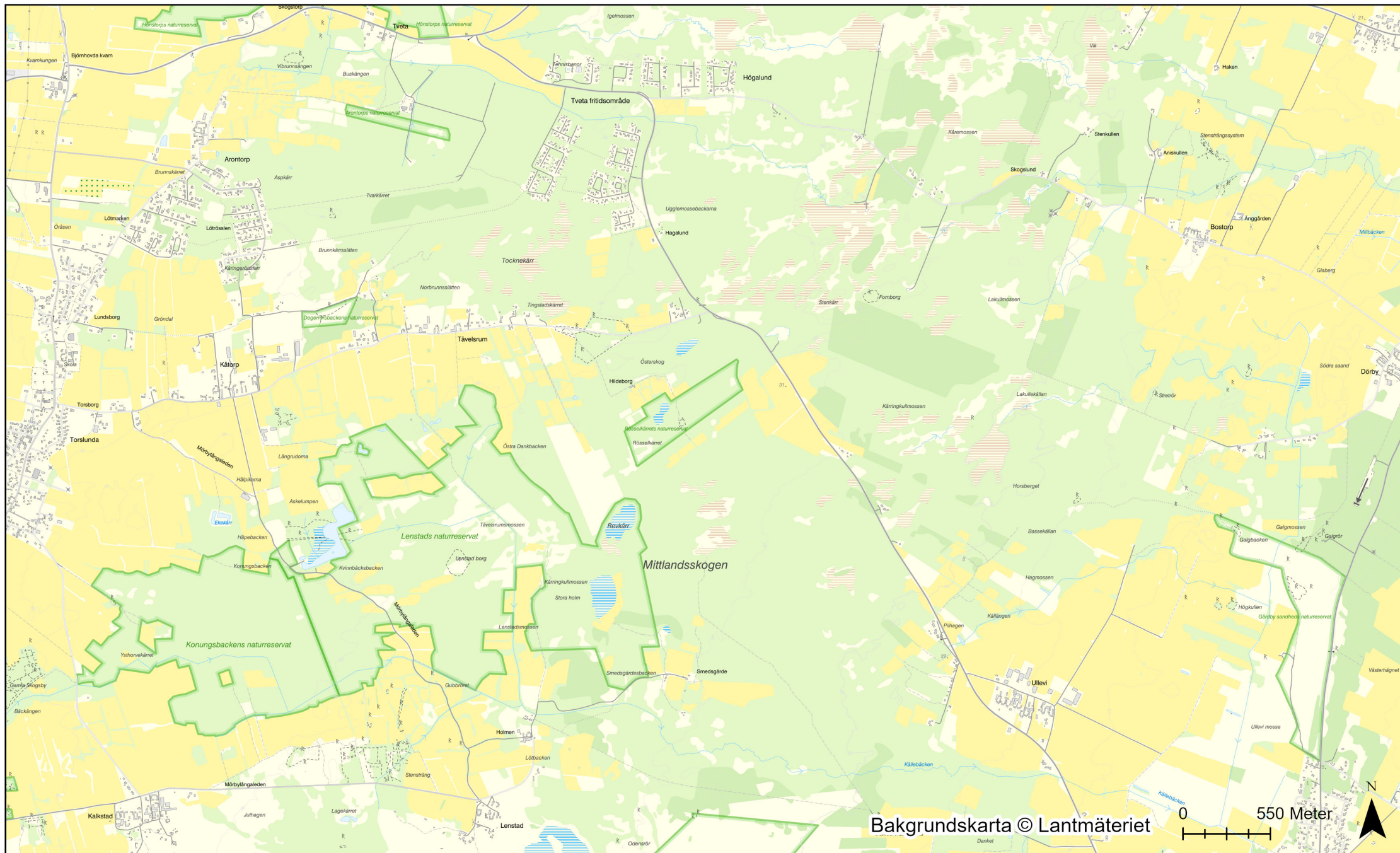
Naturskyddsforeningen Öland, oland@naturskyddsforeningen.se

Friluftsförbundet Region Öst, regionost@friluftsförbundet.se

LRF Sydost, sydost@lrf.se

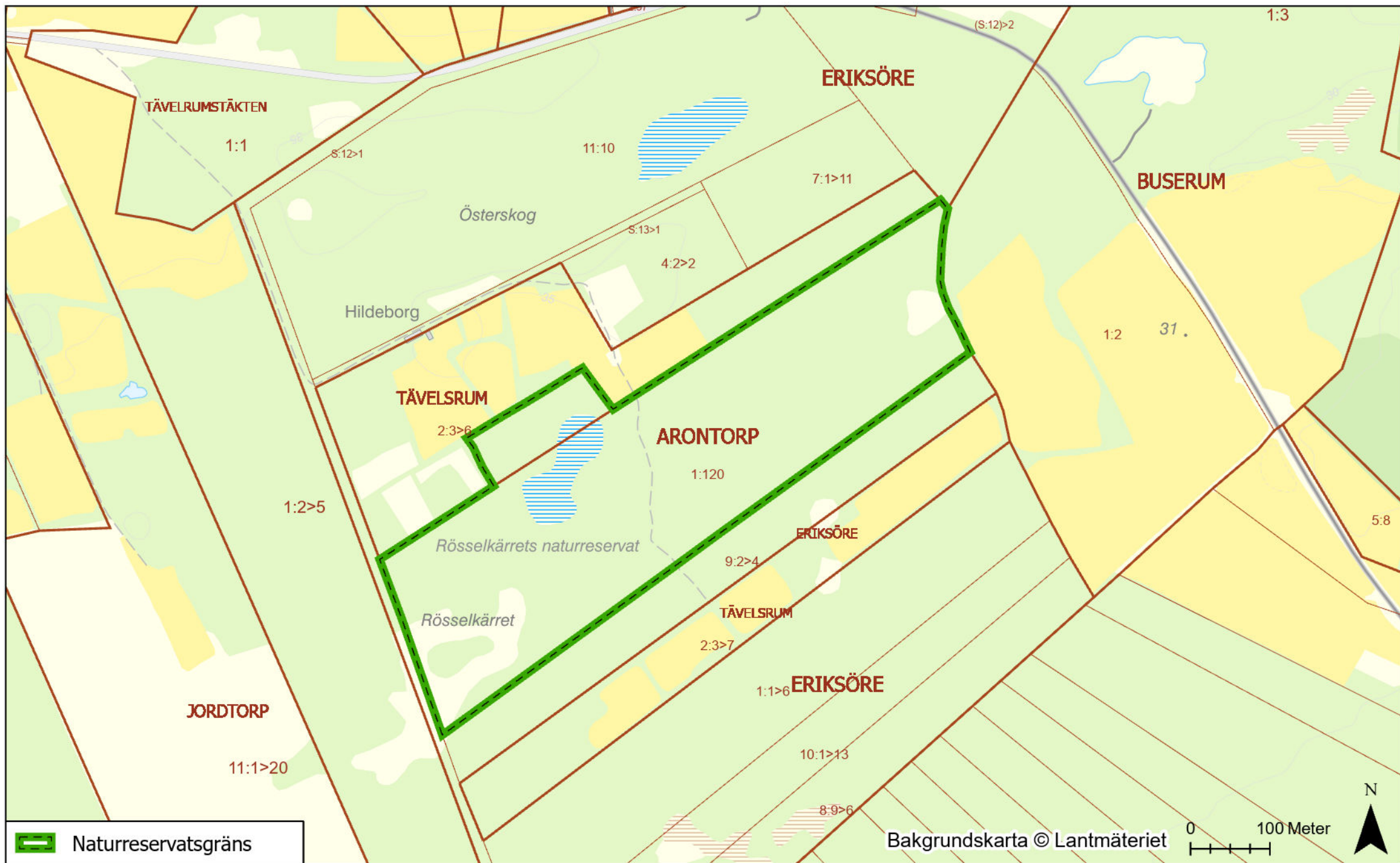

Översiktskarta Naturreservatet Rösselekärret

Beslutskarta Naturreservatet Rösselkärret

HUR MAN ÖVERKLAGAR

VEM KAN ÖVERKLAGA	Beslutet får överklagas av den som beslutet angår om det gått honom eller henne emot. Beslutet får även överklagas av Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen eller Havs- och vattenmyndigheten.
VEM SKA PRÖVA ÖVERKLAGANDET	Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas hos Regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet.
HUR MAN UTFORMAR ÖVERKLAGANDET	I skrivelsen ska Ni • tala om vilket beslut Ni överklagar, till exempel genom att ange ärendets nummer (diarienumret) och dag för beslutet • redogöra varför Ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt • redogöra för hur Ni anser att beslutet ska ändras Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er. Behöver Ni veta mer om hur Ni ska gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.
ÖVRIGA HANDLINGAR	Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.
VAR INLÄMNAS ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse ska lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till Regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet. Länsstyrelsens adress och telefonnummer finner Ni längst ner på denna sida.
SENASTE DATUM FÖR ÖVERKLAGANDET	Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet senast den 14:e december 2024, annars kan överklagandet avvisas.
UNDERTECKNA ÖVERKLAGANDET	Ni ska underteckna skrivelsen och förtydliga namnteckningen. Uppge personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer till bostaden samt adress och telefonnummer till arbetsplatsen och ev. annan plats där Ni är anträffbar.

Kombinerad skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet och Natura 2000-området Rösselkärret, SE0330140, Mörbylånga kommun

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för syftet med och skötseln av ett naturreservat. Syftet med reservatet och föreskrifterna i beslutet bestämmer skötselplanens inriktning.

Revidering av skötselplan

I den tills nu gällande skötselplanen från 1995 står att läsa: ” Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall däremot ses över när Länsstyrelsen anser det påkallat, exempelvis om det tillkommer ny kunskap om områdets naturvärden eller nya rön inom naturvårdsbiologin som bör föranleda en omprövning av skötseln.”

Möjligheten till naturvårdande skötsel i reservatets skogsmiljöer har varit begränsade i tidigare skötselplan vilket lett till en omfattande igenväxning. För att områdets naturvärden ska kunna bevaras och stärkas har en ny skötselplan tagits fram med nya skötselråd. Mer specifikt ges nu möjlighet att sköta områdets skogar, kulturlämningar och våtmarker med till exempel naturvårdsröjningar och friställning av ädellövträd.

Uppdatering av bevarandeplan

Naturreservatet utgör även ett Natura 2000 område (SE0330140). I samband med revideringen av skötselplanen för naturreservatet Rösselkärret har även bevarandeplanen för Natura-2000 området uppdaterats. Då de yttre gränserna sammanfaller i sin helhet och syftet i beslutet om naturreservatet bedöms vara förenligt med syftet och prioriteringarna för Natura-2000 området har en så kallad kombinerad skötsel- och bevarandeplan upprättats för naturreservatet. Beskrivningen av området, bevarandemål och bevarandetillstånd för naturtyper och arter som anges i skötselplanen gäller även för Natura 2000-området. Uppgifter som är specifika för Natura 2000 området och av särskild betydelse för bland annat tillståndsprövning enligt 7 kap. 28a § miljöbalken presenteras i bilaga 5.2.

Innehållsförteckning

1. Beskrivning av reservatet	3
1.1 Sammanfattning.....	3
1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning.....	4
1.3 Naturbeskrivning och biologiska bevarandevärden.....	6
2. Översiktlig målbild och generella riktlinjer	8
2.1 Övergripande mål med skötseln.....	8
2.2 Generella skötselåtgärder	8
3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	9
3.1 Skötselområde 1: Lövskog (14,5 ha).....	9
3.2 Skötselområde 2: Våtmarker (3,3 ha)	11
4. Friluftsliv.....	12
5. Dokumentation och uppföljning.....	13
5.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder.....	13
5.2 Uppföljning av bevarandemål	13
5.3 Revidering av skötselplan	13
6. Artlista.....	13
7. Referenslista.....	16
8. Bilagor	17

1. Beskrivning av reservatet

Objektnamn	Rösselkärret
Objektnummer	2002685
Skyddsform	Naturreservat
Natura 2000-beteckning	SE0330140
Län	Kalmar
Kommun	Mörbylånga
Fastigheter, servitut och nyttjanderätter	Se bilaga 3
Totalareal (ha)	17,8
Landareal (ha)	17,8

1.1 Sammanfattning

Naturreservatet är beläget på Öland, i den södra delen av Mittlandsskogen cirka fyra kilometer öster om Torslunda. Den täta hasselrika lövskogen domineras av ek eller björk. Några grova, vidkroniga ekar, kandelaberformade, hamlade lindar, och de många stenmurarna och odlingsrösen, vittnar om en tidsperiod då området var öppnare och präglades av torparnas småskaliga jordbruk. Här trivs hotade fjärilar och sällsynta groddjur. Området är också botaniskt intressant då det hyser inslag av sällsynta och hotade kryptogamer. Inom reservatet finns tre våtmarker. Två av dem är fuktängar av älvväxing av lågstarrtyp. Den tredje våtmarken är ett rikkärr av lågstarrtyp som vid högvatten till större delen upptas av öppna klarvattenytor. I rikkärret växer orkidéer och ovanliga brunmossor. Området har mycket att erbjuda vad gäller kulturhistoria. Reservatet ligger mitt i Österskogs ödeby, den lummiga lövskogen döljer lämningarna av övergivna torp, matkällare, trädgårdar, åkerlotter och fägator. Naturreservatets undangömda läge, vackra natur och rika historia ger besökare en unik upplevelse som få andra platser i Mittlandet kan erbjuda.

Naturtyper NMD (Nationella marktäckedata)	Areal
Lövblandad barrskog utanför våtmark	0,2 ha
Triviallövskog utanför våtmark	5,8 ha
Ädellövskog utanför våtmark	3,9 ha
Triviallövskog med ädellövinslag utanför våtmark	6,0 ha
Triviallövskog på våtmark	0,2 ha
Öppen våtmark	1,3 ha
Övrig öppen mark med vegetation	0,5 ha
Natura 2000-naturtyper	Areal
6410 - Fuktängar	0,8 ha
7230 - Rikkärr	0,7 ha
9070 - Trädklädd betesmark	1,9 ha
Arter enligt Art- och habitatdirektivets bilaga 2	
1065 - Vaddnätfjäril, <i>Euphydryas aurinia</i>	
1166 - Större vattensalamander, <i>Triturus cristatus</i>	

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Reservatet ligger i ett intressant kulturhistoriskt område. Från landsvägen passerar man Tävelsrums gravfält som ligger utanför reservatet (RAÄ-nr Torslunda 56:1). Gravfältet är skadat av grustäkt och idag är det endast domarringen som fortfarande syns. På gravfältet ska man även ha hållit ting. En domarflisa ska ha funnits här men försvann någon gång under 1900-talets första hälft.

Öland var kunglig jaktpark fram till 1801 och vid denna tid ägde kronan utmarken. Därefter fördelades utmarken mellan byarna och utmarken kring reservatet som kallas Österskog tillföll byn Eriksöre. Skogen låg i öster sett västerifrån och fick därav sitt namn. Utmarken betades av boskap och i korsningen Kåtorpsgatan/Gårdbyvägen låg en vaktareboplats vid denna tid. Här fick boskapen vatten och brunnen från denna tid finns kvar än idag.

Någon gång under 1800-talets första hälft bebyggdes Österskog. Karl-Oskar Erlandsson från Torslunda hembygdsförening har forskat i ödebyns historia, i hans beskrivning av Ödebyn ger han en noggrann skildring av familjerna i Eriksöre Österskog. Här fanns som mest fem olika torpställen (se 5.4). Mellan 1842 och 1870 skedde en inflyttning av familjer till byn. Som mest bodde det ett 20-tal personer här. På torpen ägnade man sig åt småskaligt jordbruk. Stenmurar användes för att skydda inägorna, de små åkrarna och

trädgårdarna från utmarken där boskapen betade. Byn var bebodd fram till början av 1900-talet.

Eriksöre 4 var gården längst norrut. Hilda Olsson flyttade dit år 1892. År 1901 friköptes torpet av Hilda och döptes då till Hildeborg. Kanske fick hon råd med köpet med hjälp av pengar från sin make som emigrerat till Amerika. Troligen dog maken några år senare eftersom Anders Viktor flyttade in till Hilda 1905. Anders hade då bott i torpet Eriksöre 8, längst bort i Österskog, sedan 1901. Efter Hildas död arrenderades torpet ut till olika familjer. Hildeborg var det torp som beboddes längst och övergavs först 1947.

Söder om Hildeborg ligger det andra torpet, Eriksöre 12. Det kallas för Carl Lars-platsen efter den sista boende. Innan dess brukades marken av Anders Petersson på Eriksöre 7. Arbetaren Carl Magnus Larsson och hans hustru Sofia Petersdotter med fyra barn bodde här mellan 1895 och 1911. År 1913 köpte Hilda till Eriksöre 12 och då kallas torpet Hildeborg nr 2.

Det tredje torpet, Eriksöre 7 ligger inom naturreservatet. Ruinerna av torpet är välbevarade och är fortfarande väl synliga. Här bodde Jonas Peter Lundberg med maka Stina Andersdotter från Vickleby, mellan 1842 och 1863. De fick 6 barn varav två dog i Österskog. År 1863 såldes rättigheterna till marken till Anders Petersson gift med Lena Andersdotter. 1867 köpte Anders in mark till torpet från Eriksöre 12. Anders drunknade 1883, 57 år gammal.

Vilka som bott i det fjärde torpet på Eriksöre 9 är okänt. Torpet ligger strax utanför reservatsgränsen.

Eriksöre 8 ligger längst söderut i Österskog. Torpruinerna är fortfarande synliga och fint bevarade. Lars Peter Andersson från Gårdby och Wendla Olsson från Torslunda flyttade in år 1895. Lars Peter dog år 1896 och 1899 flyttade Wendla till Tävelsrums, till sin fosterdotter som gift sig året innan. Anders Viktor flyttade in i torpet år 1901, bara fyra år senare flyttade han in till Hilda på Hildeborg. Därefter flyttade Pehr Adolf Grape in. Han var fosterbarn till Olof Jonsson & Anna Cajsa Pehrsson, en torparfamilj som levde någonstans i Österskog vid den tiden.

Markerna på Österskog var magra och brukades under en tid där det var ett högt befolkningstryck i landet. När tiderna blev bättre och folk flyttade till Amerika eller in till städerna öppnades andra möjligheter till försörjning för invånarna i Österskog. Människorna flyttade till andra platser där det fanns bättre livsvillkor. De som bodde här ägde inte torpen (utom Hildeborg som ägdes i en generation) vilket gjorde det lätt att flytta när arrendeavtalen löpte ut. Sedan dess har markerna stått ohävdade vilket lett till en omfattande igenväxning av skogen och torplämningarna.

1.3 Naturbeskrivning och biologiska bevarandevärden

Geologi

Berggrunden består av ordovisisk kalksten. Jordlagren domineras helt av sandig-moig morän med stort lerinslag. I våtmarkerna förekommer ett tunt lager med torv.

Naturtyper och arter

Rösselkärrrets naturreservat ligger i Mittlandsskogen, ett av Sveriges artrikaste landområde med 25 procent av Sveriges rödlistade arter. De dominerande artgrupperna är insekter, svampar, kärlväxter, lavar och fåglar. Mittlandsskogen består främst av hasselrik ädellövskog och upptar cirka 114 km² av mellersta Öland, vilket gör det till ett av norra Europas största sammanhängande lövskogsområde. Skogarna här har en historia som sträcker sig 9 000 år tillbaka i tiden. Människan har nyttjat skogen till bete och småskaligt brukande genom vedtäkt, hasselnötsproduktion, stubbskogsbruk och slåtter. Områdets storlek och långvariga markanvändning i kombination med det öländska varma och torra klimatet, närheten till Östersjön och den kalkrika berggrunden anses ligga till grund för områdets rika biologiska mångfald och biologiska kulturarv.

Naturreservatet Rösselkärr är beläget i den södra delen av Mittlandsskogen cirka 4 km öster om byn Torslunda. Här finns en relativt ung och tät hasselrik björk- och ekskog på utmark men även till stor del inägomark som övergavs i början på 1900-talet. I den täta skogen döljer sig torplämningar täckta av murgröna, täppor med krusbär, syren, vintergröna och påskliljor, vårdträd i form av hamlade lindar. Här finns ett myller av stenmursomgärdade åkrar och fägor. Enstaka oxlar och aplar, döda enbuskar och spärrgreniga ekar vittnar om det forna, öppna brukade landskapet. Några enstaka spärrgreniga ekar står intill rösen och murar. Fågellivet är rikt och karaktäristiskt för mittlandsskogen med grönsångare, halsbandsflugsnappare, mindre hackspett, stenkäck och skogsduva. På våren blommar marken av blåsippa, gulsippa, vitsippa och vätteros. På sommaren är det mer artfattigt bland örterna. Under hösten kan man gynnsamma år hitta ovanliga vedsvampar och marksvampar i reservatets hässlen. Här finns till exempel hasselticka, ljus ängsfingersvamp, toppvaxskivling och gulfotad lerskivling, arter som är vanliga i mittlandsskogen. Bland de exklusiva inslagen finns de hotade svamparna porskinn, lerskivling, grisspindling och violfingersvamp. De finaste svampbiotoperna finns i de torraste delarna med mycket hassel, i anslutning till bryn, våtmarker samt vid grova ekar.

Inom reservatsområdet finns tre öppna våtmarker. Den lilla våtmarken i östra delen av reservatet domineras av ohävdarter som blåtåtel och

blåhallon. I sydvästra hörnet ligger Rösselkärret som delvis ligger inom reservatet, denna klassas som Natura-naturtyp: fuktäng av älvväxing-lågstarttyp. Den tredje våtmarken ligger knappt 100 meter nordöst om Rösselkärret och är ett rikkärr (natura-naturtyp, 7230) av lågstartyp med inslag av högvuxen ag. Vid högvatten upptas större delen av rikkärret av öppna klarvattenytor. Här finns en skyddsvärd flora typisk för rikkärr med till exempel majviva, ängstarr, småvänderot, flugblomster och ängsnycklar samt brunmossorna korvskorpionmossa och guldspärrmossa. De öppna kärren är naturliga gläntor i lövskogen där fladdermöss gärna jagar om nätterna. I en inventering från 1997 observerades den rödlistade nordfladdermusen vid torpet Hildeborg. Våtmarkerna hävdas inte och är under igenväxning av framför allt brakved. Även agen utgör ett problem eftersom den förökar sig vegetativt med tjocka jordstammar och upptar en allt större del av kärret för varje år.

Rösselkärret har ansetts som ett av Mittlandsskogens betydelsefullaste leklokaler för långbensgroda vilket låg till grund till att reservatet bildades. Långbensgrodan var tidigare en hotad art men har under senare år haft en gynnsam populationsutveckling. Arten kräver tillgång till kärr eller vattensamlingar med tidig islossning eftersom leken inträffar redan i mars. Kärren ska vara öppna för solexponering samtidigt som de skall var omgivna av skyddande lövskog. Skogen utgör en viktig biotop för grodorna under den tid de inte uppehåller sig i våtmarkerna. Reservatet har under många år fungerat som regelbunden, stabil miljö för långbensgrodans lek och yngelutveckling.

Rösselkärrets våtmarker ingår i ett av tre kärnområden för den hotade vädnnätfjärilen och har bedömts som en särskilt viktig lokal för bevarandet av arten. Vädnnätfjärilen omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter. I Länsstyrelsens inventering av kända lokaler i mittlandsskogen 2020-2022 konstaterades att igenväxning av våtmarkerna i mittlandet är ett pågående problem som behöver åtgärdas om arten ska kunna bevaras på lång sikt.

En annan skyddsvärd art i reservatet är gullvivefjäril. Fjärilen lever i extensivt hävdade, öppna ädellövskogsmiljöer i sydöstra Sverige. Klimatet ska vara stabilt med små dygnsvariationer under fjärilens utvecklingsstadier. Parningen sker oftast i små solbelysta gläntor, passager längs stigar genom buskmark eller gles skog. Äggen läggs på gullvivans blad, gärna intill beskuggade plantor. Gullvivefjärilen är en hotad art som minskar i hela landet, även på Öland.

2. Översiktlig målbild och generella riktlinjer

2.1 Övergripande mål med skötseln

Målbilden för reservatet ska vara ett funktionellt, mosaikartat skogsbete med inslag av hässlen, öppna gläntor, slåtteräng, brynmiljöer, fuktängar och rikkärr.

2.2 Generella skötselåtgärder

Följande åtgärder ska kunna utföras i hela naturreservatet:

- Hävd genom betesdrift/slåtter.
- Lämpliga gamla/vidkroniga träd av framför allt ek, samt ersättare i olika generationer friställs.
- Veteranisering av ekar eller andra lämpliga träd.
- Hydrologisk återställning, som till exempel igenläggning av diken. Åtgärder ska föregås av en utredning och analys av hur angränsande fastigheter och vägar kommer påverkas. Dialog ska ske med markägare och övriga vars egendom berörs av åtgärden.
- Åtgärder för att gynna hotade arter knutna till reservatets livsmiljöer.
- Åtgärder för att bekämpa invasiva främmande arter får utföras i hela reservatet.
- Utsättning av arter knutna till reservatets livsmiljöer.
- Underhållsröjning av forn- och kulturlämningar får utföras. Detta inbegriper röjning av sly och yngre etablerade träd. Inte äldre, skyddsvärda träd med höga naturvärden.
- Insatser för att minska risken för att träd välter och skadar fornlämningar får utföras. Till exempel kronreducering och hamling.
- Granbekämpning.
- Döda träd som fallit över vägar, stigar, kulturlämningar, stängsel eller liknande får upparbetas, flyttas men lämnas kvar i reservatet.
- För att inte locka sällsynta vedlevande insekter bör högar för flisning inte läggas upp tiden 1 maj– 31 augusti.
- Åtgärder ska anpassas så att störning undviks under fåglarnas häckningstid 1 april till 15 juli.
- Åtgärder ska anpassas så att körskador minimeras.

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 2 skötselområden. Avgränsning av skötselområdena 1 - 2 framgår av bifogad skötselplankarta, bilaga 5.1.

3.1 Skötselområde 1: Lövskog (14,5 ha)

Beskrivning

Området består till största delen av relativt ung björk- och hasselskog på tidigare inägomark. Skogen har karaktären av ett öländskt hässle men klassas som icke-natura triviallövskog (9906) då trädsiktet domineras av björk. I nordväst finns ett litet äldre område av skogen med grov ek. Denna del har i samband med revideringen klassats om från icke-natura ädellövskog (9907) till natura 2000-naturtyp trädklädd betesmark (9070).

Nästan all mark är stenröjd och plan med flera spridda odlingsrösen och stenmurar. Grunda diken finns i anslutning till våtmarker och stenmurar. Här finns torplämningar täckta av murgröna, täppor med krusbär, vintergröna, påskliljor och vårdträd i form av hamlade lindar. På stenblock och murar kan man hitta platt fjädermossa och grov baronmossa.

Igenväxningen har pågått sedan byn övergavs i början på 1900-talet och på sina platser är det svårt att ta sig fram i den täta snårskogen. Spärrgreniga, grova ekar är fåtaliga men finns spridda i reservatet, de står i huvudsak intill de många stenmurarna. I östra delen finns flera enar som dött efter att skogen slutit sig. Död ved av ask och hassel förekommer rikligt. Utöver björk och ek förekommer även ask, lind, skogsalm, asp, sälg, oxel, apel och gran i trädsiktet. I busksiktet dominerar hassel varav en del har bred bas med grova stammar. I övrigt hittas hagtorn, skogstry och olvon och föryngring av ask. Fältsiktet är av lågörtstyp med blåsippa, gulsippa, vitsippa, murgröna, strävlost, lundslok, nejlikrot och tandrot som dominerande arter.

Skogen hyser en hel del skyddsvärda marksvampar som jättespindling, grisspindling och frostspindling som bildar mykorrhiza med ädellövträd och hassel. Intill de gamla lindarna vid torpruinen i reservatet har fyllitspindling påträffats.

Bevarandemål

- Arealen av trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 1,9 hektar.
- Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska prägla skogen genom en mosaik av täta respektive öppna och glest beskogade delar, samt varma bryn och buskar.
- Ädellövträd ska dominera skogen.

- Igenväxning ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området.
- Det ska finnas gamla träd och hasselbuskar samt spärrgreniga, solexponerade ekar. Gammal ek, lind och hassel på torra, stenbundna partier som kan vara viktiga för marksvampar är särskilt prioriterat. Det ska också finnas efterträdare i olika generationer.
- Det ska finnas rikligt med skadade och döende träd, mulmträd, torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier och i olika grader av ljusexponering, särskilt av ek.
- Öppna ytor med rik blomning ska förekomma i området.
- Antalet arter av marksvampar knutna till ädellöv ska inte minska.
- Arten gullvivefjäril (*Hamearis lucina*) ska förekomma i området.
- Kulturlämningar ska hållas fria från skadlig igenväxning.

Skötselåtgärder

Området är i stort behov av restaurering. Målbilden bör vara en blomrik betad lövskog med en variation av öppna och täta områden.

- Friställning av ek eller andra ädellövträd i olika generationer inklusive underhållsröjning vid behov.
- Röjning och huggning av gläntor och stråk. En målbild bör vara runt 25-30 % öppenhet. Dessa förläggs med fördel i anslutning till, stängselgator, stenmurar och odlingsrösen. Utgå från sent igenvuxna partier samt områden med mycket björk. Underhållsröj inom fem år. Utnyttja gärna stora buskområden till att skapa flikiga, sydvända bryn.
- Äldre hassel i stenbundna partier sparas vid röjningar.
- Om förutsättningar för långsiktig skötsel finns bör en av de mindre stenmursomgärdande ytorna röjas fram för omställning till ängsslåtter eller allmogeåker. Sådana "varma rum" i lövskogen gynnar hotade fjärilar och andra viktiga pollinatörer. Nyslaget hö eller ängsfrön från närliggande blomrika ängar i Österskog kan spridas ut i restaurerade marker för att hjälpa till att få i gång blomningen. Frömaterial ska vara från Öland och så lokalt som möjligt.
- Tillskapning av död ved, framför allt ädellöv, genom till exempel ringbarkning, veteranisering och toppkapning.
- Igenläggning eller täppning av diken där det behövs.
- Stängsling och bete och/eller ängsslåtter för att förhindra igenväxning, temporära uppehåll i hävden, eller fällindelning/bortstängsling av mindre områden i syfte att gynna föryngring av ljuskrävande trädslag eller andra beteskänsliga naturvärden utförs vid behov.
- Hamling av ädellövträd (framför allt lind) och/eller stubbskottsbruk får utföras.

3.2 Skötselområde 2: Våtmarker (3,3 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av öppna våtmarker i lövskogen. Våtmarken i nordväst har fortfarande spridda ytor med rikkärrsvegetation och är sedan tidigare klassad som rikkärr (7230). Här växer saffransmaskros, flugblomster, ängsstarr, korvskorpionmossa, guldspärrmossa, tätört och ängsnycklar som är typiska för denna miljö. Brakveden har spridit sig från kanterna in i våtmarken och tuvorna med ag tränger ut rikkärrsvegetationen.

Fuktängen i sydväst kallas Rösselkärret och har gett namn åt reservatet. Kärret är separerad från den norra delen av ett lövskogsparti. Fuktängen är mer igenväxt men en del rikkärrsarter finns, om än inte lika väl spridda som i rikkärret. Fuktängen växer igen av främst brakved, viden, al och glasbjörk. Det finns gott om kulturspår i form av rösen och stenmurar som vittnar om tidigare hävd av slåtter eller bete.

I östra kanten av reservatet finns en 0,2 ha stor öppet kärr som i samband med denna revidering klassats om från Natura-2000 naturtyp fuktäng (6410) till icke-natura, våtmark (7999). Eftersom typiska arter saknas och vegetationen domineras av ohäbdsarter som blåtåtel, blåhallon, brakved, björk- och aspskott.

Våtmarkerna hyser skyddsvärda groddjur som mindre vattensalamander och långbensgroda, områdets lämplighet som leklokal för den sistnämnda är ett av skälen till att reservatet bildades. Även större vattensalamander kan finnas här. Fuktängen i sydväst är en betydelsefull lokal för vädtnätfjäril, en art som omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter och som är starkt knuten till värdväxten ängsvädd. Ängsvädd är väl spridd i våtmarkerna och plantorna är stora och välvuxna. Vädtnätfjäril missgynnas av igenväxning av markerna men också av för hårt bete och tramp som kan skada värdväxten.

Bevarandemål

- Arealen av fuktäng ska vara minst 0,8 hektar.
- Arealen av rikkärr ska vara minst 0,7 hektar.
- En naturlig hydrologi ska påverka dynamik och struktur.
- Igenväxningsvegetation ska inte finnas.
- Det ska finnas rikligt med typiska arter för fuktängar och rikkärr.
- Det ska finnas rikligt med värdväxten ängsvädd i området.
- Populationen av vädtnätfjäril ska vara stabil eller ökande.
- Populationen av långbensgroda ska vara stabil eller ökande.

Skötselåtgärder

- Kontinuerlig röjning av igenväxningsvegetation. Gärna även i anslutning till stenmurar och rösen.
- Bekämpning av ag.
- Ängsslåtterskötsel i första hand och extensivt bete i andra hand av fuktängar och kärr med anpassning till väddnätfjärilens habitatkrav. Betesfria år vartannat eller vart tredje år kan vara ett alternativ och bete införs. Våtmarkerna fallas med fördel av för att betesintensiteten ska kunna regleras. Om bete införs bör man under de första åren följa upp påverkan på ängsvädd alternativt äggsamlingar eller vuxna individer av fjärilen.
- Igenläggning eller täppning av diken där dessa kan anses påverka naturtyperna negativt.

4. Friluftsliv

Beskrivning

Från Tävelsrumms gravfält kan man vandra mellan fem olika torplämningar i Österskogs ödeby. De äldsta beläggen från byn finns från mitten av 1800-talet. Här bodde folk fram till början av 1900-talet och några av torpställena är välbevarade. Två av torpställena ligger inom naturreservatet. Resten av Rösselkärrets naturreservat är relativt igenvuxet och otillgängligt.

Reservatsgränsen är väl utmärkt i terrängen och en informationsskylt finns uppsatt vid markvägen i reservatets norra kant. Reservatet saknar i dagsläget en anvisad parkeringsplats.

Bevarandemål

- Naturreservatet ska locka till besök med fina naturupplevelser.
- Markerade stigar, informationstavlor och anordningar för friluftslivet samt gränsmarkeringar ska vara i gott skick.
- En promenadstig ska finnas i reservatet.

Skötselåtgärder

- Möjligheterna till anvisad parkeringsplats i anslutning till landsvägen undersöks.
- En stig röjs fram så att reservatets olika kultur- och naturmiljöer kan upplevas.
- Regelbunden tillsyn och underhåll av anordningar för friluftslivet inklusive underhållsröjning.

- Träd och grenar som faller över markerade stigar, vägar och anordningar får flyttas så de inte påverkar framkomligheten men lämnas kvar i området som livsmiljö för flora och fauna.
- Eventuella anordningar för friluftslivet såsom framröjda stigar ska anläggas så att de inte riskerar negativ påverkan på reservatets skyddsvärda arter och naturmiljöer.

5. Dokumentation och uppföljning

5.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder

Vid åtgärder och uppföljning av skötselåtgärder ska förvaltaren dokumentera:

- var, hur och när åtgärder/uppföljning utförts
- vem som utfört åtgärder/uppföljning
- kostnad och finansiering för utförd åtgärder/uppföljning.

Åtgärder som inte utförs av förvaltaren ska dokumenteras genom att utföraren på begäran redovisar utförda åtgärder, exempelvis bete, slätter och hamling.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål samt eventuellt behov av anpassning av skötseln. Hur bevarandemålen följs upp anges i naturreservatets uppföljningsplan. I uppföljningsplanen anges vilka målindikatorer som ska mätas för att följa upp bevarandemål. All uppföljningsverksamhet inom reservatet dokumenteras i Naturvårdsverkets databas Skötsel-DOS, VIC Natur.

5.3 Revidering av skötselplan

Om tillsyn eller uppföljning visar att det finns behov av anpassning av skötseln för att uppnå syftet med naturreservatet kan skötselplanen revideras.

6. Artlista

Förteckning över känd förekomst av rödlistade arter, signalarter, arter upptagna i EU:s art- och habitat- respektive fågeldirektiv, arter som berörs av Åtgärdsprogram för hotade arter samt andra intressanta arter inom naturreservatet Rösselkärrret. Art-listan är sammanställd med data från 1960 – 2024.

Rödlistekategorier enligt den nationella rödlistan fastställd av Naturvårdsverket 2020.

Rödlistekategori:

- EX = utdöd (extinct)
- RE = nationellt utdöd (regionally extinct)
- CR = akut hotad (critically endangered)
- EN = starkt hotad (endangered)
- VU = sårbar (vulnerable)
- NT = nära hotad (near threatened)
- DD = kunskapsbrist (data deficient)

S: Signalart enligt Skogsstyrelsens signalartslista för nyckelbiotopsinventeringen.

N2000: Arter som står upptagna i bilaga 2 till art- och habitatdirektivet. Det vill säga en art av sådant unionsintresse att särskilda bevarandeområden (art- och habitatdirektivet) behöver utses.

ÅGP: Arter som berörs av Åtgärdsprogram för hotade arter.

F: Fridlyst i artskyddsförordningen.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlistekategori	Signalart	övrigt
Kärlväxter				
Nästrot	<i>Neottia nidus-avis</i>		S	F
Ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>			F
Flugblomster	<i>Ophrys insectifera</i>			F
Johannesnycklar	<i>Orchis militaris</i>			F
Ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	NT		
Skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR		
Majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT		
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN		
Vätteros	<i>Lathraea squamaria</i>		S	
Murgröna	<i>Hedera helix</i>		S	

Småvänderot	<i>Valeriana dioica</i>	VU		
Mossor				
Grov baronmossa	<i>Anomodon viticulosus</i>		S	
Platt fjädermossa	<i>Neckera complanata</i>		S	
Svampar				
Blek puderskivling	<i>Cystolepiota seminuda</i>		S	
Lerskivling	<i>Camarophyllopsis hymenoccephala</i>	VU		
Ängsfingersvamp	<i>Clavulinopsis corniculata</i>		S	
Gulfotad lerskivling	<i>Camarophyllopsis micacea</i>	NT		
Violfingersvamp	<i>Ramariopsis pulchella</i>	VU		
Ljus ängsfingersvamp	<i>Ramariopsis subtilis</i>	NT		
Grisspindling	<i>Cortinarius arcuatorum</i>	VU		
Jättespindling	<i>Cortinarius praestans</i>	NT		
Toppvaxskivling	<i>Hygrocybe conica</i>		S	
Bitter vaxskivling	<i>Hygrocybe mucronella</i>		S	
Vit vaxskivling	<i>Cuphophyllus virgineus s.lat.</i>		S	
Stäppröksvamp	<i>Lycoperdon decipiens</i>	NT		
Gult porskinn	<i>Lindtneria trachyspora</i>	VU		
Hasselticka	<i>Dichomitus campestris</i>		S	
Fyllitspindling	<i>Cortinarius cordatae</i>	CR		
Frostspindling	<i>Cortinarius multiformium</i>	EN		
Fåglar				
Mindre hackspett	<i>Dryobates minor</i>	NT		
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT		
Entita	<i>Poecile palustris</i>	NT		

Grönsångare	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NT		
Ärtsångare	<i>Curruca curruca</i>	NT		
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>	NT		
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	NT		
Grod- och kräldjur				
Skogsödla	<i>Zootoca vivipara</i>			F
Vanlig padda	<i>Bufo bufo</i>			F
Åkergroda	<i>Rana arvalis</i>			F
Långbensgroda	<i>Rana dalmatina</i>	NT		ÅGP, F
Mindre vattensalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>			F
Större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i>			N2000
Fjärilar				
Väddnätfjäril	<i>Euphydryas aurinia</i>	VU		N2000, ÅGP
Gullvivefjäril	<i>Hamearis lucina</i>	VU		
Skalbaggar				
Svart majbagge	<i>Meloe proscarabaeus</i>	NT		

7. Referenslista

Karl-Oskar Erlandsson. 2018. Österskog och Tings- och gravplatsen vid Tävelsrum. Torslunda hembygdsförening.

Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar län. Länsstyrelsen i Kalmar län

Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog, naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen. Jönköping

Råberg, S., Forslund, M., Knutsson, T. och Lange, C. 1998. Inventering av hässlen på Ölands mittland. Beskrivning av struktur och marksvampflora. Meddelande 1998:8. Länsstyrelsen Kalmar län.

Ahlén, I. 1997. Ölands fladdermusfauna. Meddelande 1997:7. Länsstyrelsen Kalmar län.

Ekologigruppen. 2023. Vädnetfjäril på Öland. Uppföljande inventering av vädnetfjäril i kända och potentiella livsmiljöer på ön på centrala Öland. Opublicerad rapport. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Persson, R. 1995. Beslut och skötselplan för Rösselkärret, Mörbylånga kommun, Kalmar län. Länsstyrelsen Kalmar län.

Knutsson, T. & Fritz Ö. 2016. Mittlandets hässlen – naturvärden och skötsel. Naturcentrum. Länsstyrelsen Kalmar län.

Webbplatser

Artdatabanken, rödlistade arter, <http://artfakta.artdatabanken.se/>

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårds-verkets hemsida: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/>

Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljöregistret (KMR)

Artportalen, <http://www.artportalen.se/>

8. Bilagor

Bilaga 5.1. Skötselplan karta

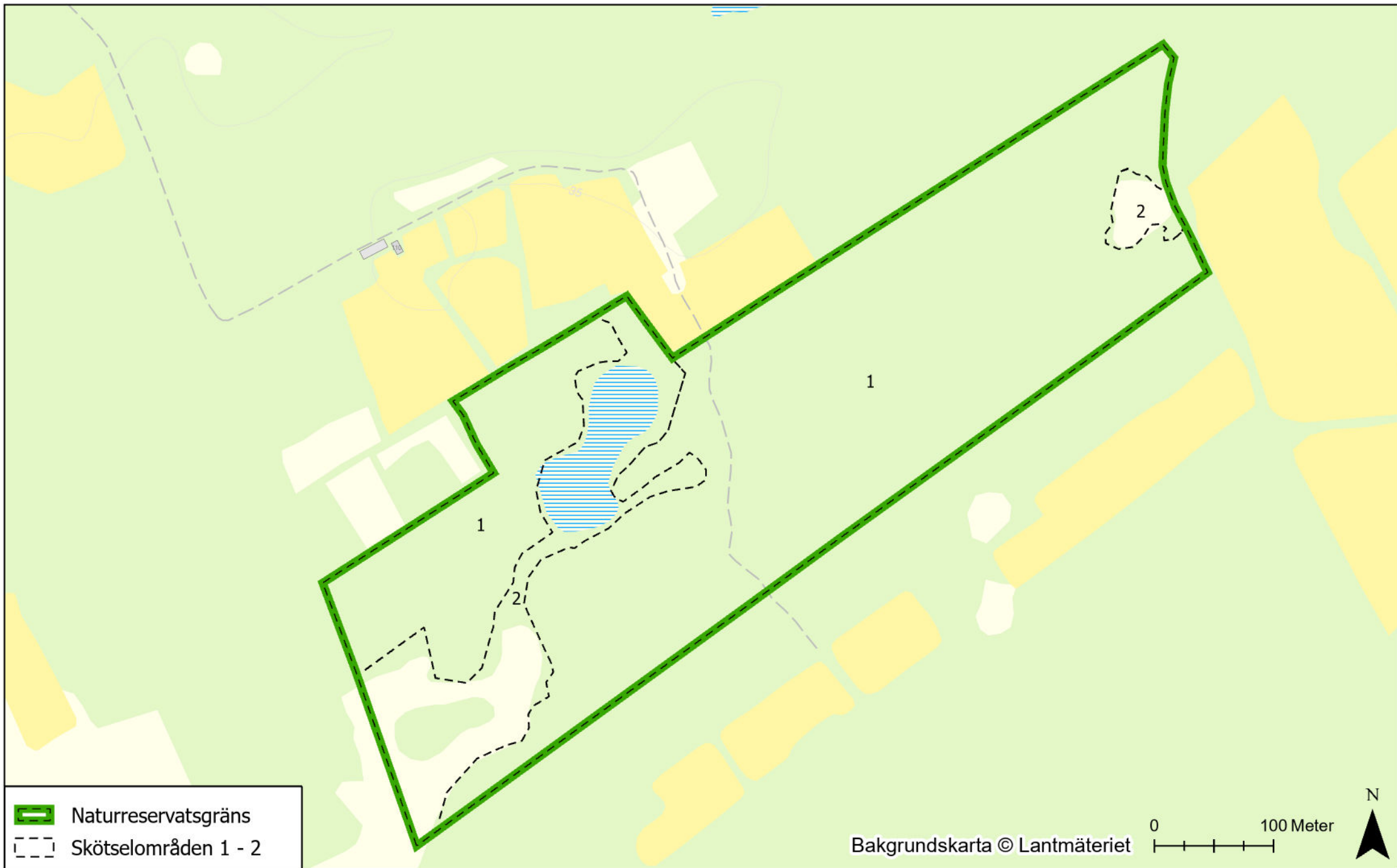
Bilaga 5.2. Bevarandeplan för N2000-området

Bilaga 5.3. Natura-naturtypskarta

Bilaga 5.4. Torplämningar karta

Skötselplankarta Naturreservatet Rösselkärret

Bevarandeplan för Natura 2000-området Rösselkärret SE0330140

Allmän information

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument.

Föreskrifter enligt reservatsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/kalmar. Sök efter "Tillstånd Natura 2000".

Kartor

Information om naturtypers och arters aktuella utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på "kartverktyget skyddad natur". I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

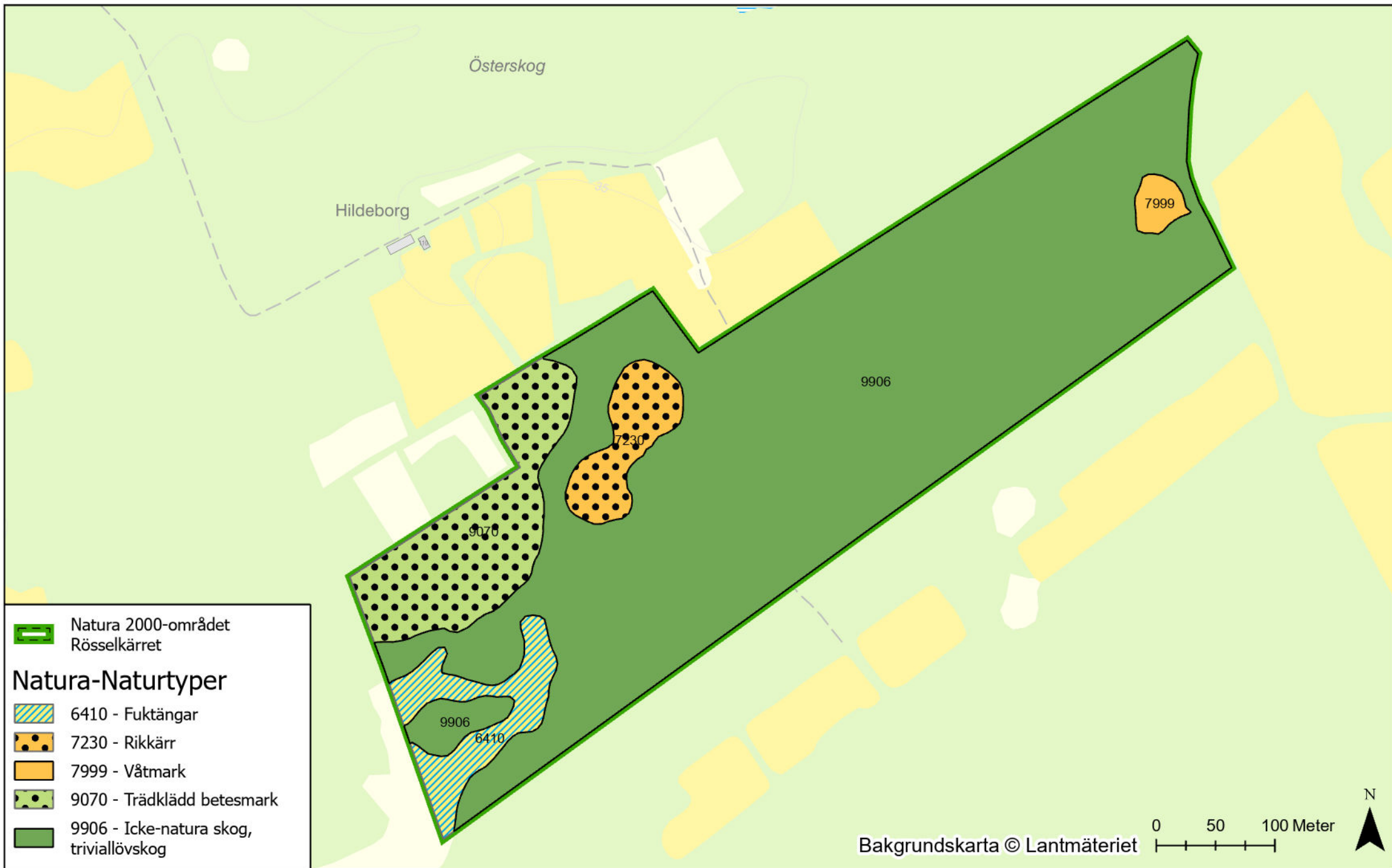
Namn	Rösselkärret (SE0330140)
Kommun	Mörbylånga
Områdets totala areal	17,8 ha
Markägarförhållanden	Statlig och privat markägare
Regeringsbeslut, historik	SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm
Naturtyper som ska bevaras i området*	Areal (ha)
6410 - Fuktängar	0,8 ha (1 ha)
7230 - Rikkärr	0,7 ha
9070 – Trädklädd betesmark	1,9 ha (0 ha)
*Arealer för naturtyper är angivna utifrån nuvarande kunskapsläge. Arealer som tidigare inrapporterats till EU anges inom parentes. Följande naturtyp finns ej kvar då de efter fältinventering klassats till annan naturtyp eller utvecklingsmark: 9160 - Näringsrik ekskog 1,9 ha	
Arter som ska bevaras i området	1065 - Väddnätfjäril, <i>Euphydryas aurinia</i> 1166 - Större vattensalamander, <i>Triturus cristatus</i>
Bevarandesyfte	Syftet med Natura 2000-området är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.
Prioriterade bevarandevärden	att skydda och bibehålla ett område med kärr, fuktängar och trädklädd betesmark så att dess betydelse som livsmiljö för större vattensalamander, långbensgroda och väddnätfjäril kan bestå, samt att områdets värde för andra arter kan bevaras.
Motivering	Området utgörs av en mosaik av lövskog, trädklädd betesmark, öppna kärr och fuktängar vilket har skapat optimala habitat för rödlistade och sällsynta arter som väddnätfjäril, större vattensalamander och långbensgroda.
Prioriterade åtgärder	Extensiv hävd av trädklädd betesmark, fuktängar och kärr av hänsyn till de habitatkrav som väddnätfjäril och större vattensalamander har. Restaurering av trädklädd betesmark med friställning av grova, ljuskrävande träd. Kontinuerlig röjning av igenväxningsvegetation i trädklädd betesmark, fuktängarna och rikkärret.
Beskrivning av området	Se skötselplan
Vad kan påverka området negativt	Ingen eller felaktig skötsel av väddnätfjärilens livsmiljö. Väddnätfjärilens utbredning i området kan komma att begränsas och hotas av fragmentering och isolering på grund av igenväxning samt genom ett för högt betestryck som påverkar artens värdväxt och direkta

	trampskador på larvspånaden eller slårter vid felaktig tid. • Ingen hävd i trädklädd betesmark, fuktängar och rikkärr, vilket leder till igenväxning. • Fördämningar, dikning, dikesrensningar eller andra avvattningsföretag som förändrar vattenföringen i området. Även befintliga diken kan påverka kärr och fuktängar negativt samt lekmiljöer för större vattensalamander, långbensgroda och vädtnätfjärilen. • Föroreningar i grundvattnet. • Störningar i omgivningen som påverkar områdets vattenkemi. • Införsel av främmande arter, inklusive invandrande gran. • Igenväxning av ekdominerade miljöer med ljus- och värmekrävande arter. Insprängda jätteträd, eller i övrigt mycket gamla träd (främst ek), kan skuggas ihjäl i förtid om andra träd tillåts växa upp i kronorna. • Exploatering
Bevarandeåtgärder	Gällande regler: • Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området. • Natura 2000-området är naturreservat (Rösselkärr) och skyddas enligt 7 kap 4-8 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras bl.a. naturvårdsförvaltningen, allmänhetens fri- och skyldigheter samt markägarens/nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Bevarandeåtgärder specifika för Rösselkärr: • För de delar av Natura 2000-området som är naturreservat finns en fastlagd skötselplan med bevarandeåtgärder som bör följas. • Natura 2000-området berörs av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för vädtnätfjäril, större vattensalamander och slöjroröksvamp. Åtgärdsprogram förordar konkreta och specifika åtgärder för skydd och bevarande av särskilt hotade arter och livsmiljöer. Hänsyn bör tas till dessa.

	• Utöka Natura 2000- området för att inkludera nyckelbiotoperna i områdets direkta närhet.
Uppföljning av naturtyper och arter	Se skötselplan
Beskrivning, bevarandemål och bevarandetillstånd för naturtyper och arter	Se skötselplan

Natura-naturtypskarta Naturreservatet Rösselkärret

Naturreservatet Rösselkärret

Karta över torplämningar

